

Dördüncü Dal'ın temsilindeki amelelerin sıralanışı ile hakikate tatbikindeki sıralama arasında bir fark görülüyor? Meselâ, misâldeki üçüncü kısım ameleyle hayvanat misal olarak gösterilirken, daha sonra üçüncü kısım amelelerin nebatat ve cemadat olduğu ifade ediliyor. Bunu nasıl anlamalıyız?

Temsilde büyük bir şehrin veya muhteşem bir sarayın binasında istihdam edilen amelelerin sıralanışı, bu temsilin hakikate tatbikinde yapılan açıklamalarla tam bir uygunluk göstermektedir. Sadece **“üçüncü kısım amele”** hakkında ifade edilen **“O Mâlikü'l-Mülkün bir kısım hayvanatı var”** ifadesinde bir yanlış anlama söz konusu olabiliyor. **“Bir kısım hayvanat”** diye söz edilen hizmetkârların açıklaması yapılırken de temsildeki sıra aynen uygulanmış, ancak açıklamalar hayvanat yerine nebatat ve cemadat üzerinde yapılmıştır.

İkinci kısımda, hayvanat üzerinde geniş olarak durulması, ayrıca bülbül bahsine geniş yer verilmesi gösteriyor ki, burada sözü edilen hayvanat lügat olarak **“canlılar”** manasında kullanılmış ve nebatat alemi de canlı kabul edilmiştir.

Üstat Hazretleri,

“Küremiz hayvana benziyor, âsâr-ı hayat gösteriyor.”(1)

buyurmakla, cemadatın da, çok alt seviyede de olsa, hayat sahibi olduğuna işaret ediyor. Nitekim, bizim cansız dediğimiz eşya, Üstad'ın ifade ettiği gibi âsâr-ı hayat göstermektedir. Meselâ, hareket bir hayat eseridir ve cansız eşyada da görülmektedir. Bilim adamları kâinatın genişlemesinden söz ediyorlar; bu da yine ayrı bir hayat eseridir.

Nitekim, Zariyat sûresinde kainatın genişlediği açıkça beyan edilmektedir:

“Göğü kendi ellerimizle (kudretimizle) biz kurduk ve biz (onu) elbette genişleticiyiz.”(Zariyat, 51/47)

(1) bk. [Mektubat, Hakikat Çeirdekleri: 105.](#)